

Pristatome naują kolektyvinę monografiją „Viešojo administravimo efektyvumas: problemos ir sprendimai”¹.

Stasys Puškorius

*Lietuvos teisės universitetas
Ateities g. 20, LT-2057*

Šią monografiją parengė autorių kolektyvas: prof. habil. dr. Juozas Bagdonavičius, doc. dr. Edvardas Bartkus, doc. dr. Eugenijus Chlivickas, doc. dr. Remigijus Čiegis, doc. dr. Gailutė Gipiienė, prof. habil. dr. Edvardas Jančiauskas, doc. dr. Nadežda Jančiauskienė, dr. Alvydas Jalinauskas, doc. dr. Juozas Matakas, prof. habil. dr. Borisas Melnikas, doc. dr. Rimantas Pareigis, prof. habil. dr. Petras Setkauskis, doktorantas Vainius Smalskys, doc. dr. Vytautas Šileikis, dr. Dalia Štreimikienė, doc. dr. Eugenijus Telešius, doktorantas Dainius Urbanavičius, doc. dr. Aloyzas Vilpišauskas ir doc. dr. Gintaras Žilinskas.

Atsakingas redaktorius, kuratorius ir įkvėpėjas – Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo katedros doc. dr. Alvydas Raipa.

Recenzantai prof. habil. dr. Alvydas Matulionis ir prof. habil. dr. Stasys Puškorius pažymėjo, jog monografija atitinka keliamus tokiam leidiniui reikalavimus, aprėpia daug svarbių teorinių ir praktinių problemų, yra svarbus indėlis į viešojo administravimo teoriją, ir rekomendavo ją spausdinti.

Monografijoje nagrinėjamos aktualios viešojo administravimo efektyvumo problemos. Turinį sudaro keturios dalys.

Pirmojoje dalyje išskirtos keturios temos: valstybės transformacija ir viešoji politika (doc. J. Matakas ir prof. P. Setkauskas), valstybės paramos smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai strateginės kryptys (prof. E. Jančiauskas), ekonominis saugumas – nacionalinio saugumo pagrindas (prof. J. Bagdonavičius), valstybės investicijų politika plėtojant smulkų ir vidutinį verslą (doc. E. Bartkus).

Straipsnyje pirmąja tema nagrinėjama valstybė kaip tyrimo objektas istoriniame kontekste, valstybės galios, demokratinis pliuralizmas, socialinė valstybė, globalizacijos tendencijos. Ši tema labai sudėtinga, jai gali būti skirta savarankiška monografija, todėl autoriai apibrėžė tik temos kontūrus.

¹ Viešojo administravimo efektyvumas. Atsakingasis redaktorius doc. dr. Alvydas Raipa. Monografija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas: Technologija, 2000, 387.

Antrosios temos straipsnyje nagrinėjami smulkaus ir vidutinio verslo subjektai, pateikti įdomūs verslininkų nuomonių tyrimo rezultatai apie Vyriausybės vykdomos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros politikos atskirų kryptių efektyvumą, reikalingumą ir rezultatyvumą, apžvelgtos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos finansavimo galimybės.

Trečiosios temos straipsnyje apibrėžta ekonominio saugumo samprata ir ekonominio saugumo strategija.

Ketvirtosios temos straipsnyje nagrinėjama Lietuvos ekonominė socialinė raida, užsienio kapitalo investicijos, apibūdinamos tiesioginio investavimo įmonių tipai, užsienio investicijų pritraukimo į Lietuvą teisinės ir ekonominės sąlygos.

Pirmoje dalyje nagrinėjamos problemos yra aktualios. Pažymėtina, kad šios dalies pavadinimas ne visai atitinka nagrinjamų temų turinį, nes viešojo sektoriaus veiklos efektyvumo galimybės tiriamos faktiškai tik viename prof. E. E. Jančiausko straipsnyje.

Antroje dalyje – viešųjų institucijų veiklos optimizavimo galimybės – išskirtos penkios temos: viešojo administravimo efektyvumo turinys (doc. A. Raipa), visuotinė kokybės vadyba viešajame sektoriuje (doc. A. Raipa, doktorantas D. Urbanavičius), naujos kartos informacinės sistemos viešajame administravime (dr. A. Jalinauskas, doc. E. Telešius), valstybės tarnautojų lavinimo efektyvumo strateginiai komponentai (doc. E. Chlivickas) ir viešųjų programų bei projektų vertinimas (doc. A. Raipa).

Pirmosios temos straipsnyje nagrinėjamos viešojo administravimo conceptualizavimo problemos, viešojo administravimo principai ir modeliai, viešojo administravimo efektyvumo turinys, viešojo sektoriaus modernizavimo problemos, administracinis kūrybingumas, strateginis planavimas, efektyvumas ir biurokratija, personalo vertinimo kriterijai. Pateiktos diskutuotinos sampratos yra gana svarbios ir naudingos. Manau, ši tema turėtų būti perkelta į pirmąją dalį.

Straipsnyje antrąja tema nagrinėjamos visuotinės kokybės vadybos taikymo viešajame sektoriuje

je problemos: visuotinės kokybės vadybos dimensijos ir ideologija, kokybės vadybos skirtumai privačiame ir viešajame sektoriuose, visuotinės kokybės vadybos demokratinis kontekstas, tos vadybos taikymo viešajame sektoriuje galimybės ir strateginiai principai.

Trečiosios temos straipsnyje apžvelgiamos grupinio darbo technologijos, administracinės veiklos procesų tyrimo problematika, kalbos komunikacijų teorija, koncepcinis modeliavimas, koncepcinių schemų sudarymas organizacinėms struktūroms ir veiklos procesams, tipinė darbų seka, pateikiama praktinių pavyzdžių.

Ketvirtosios temos straipsnyje nagrinėjamos valstybės tarnautojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo strategijos, viešojo administravimo reforma Lietuvoje, valstybės tarnautojų mokymo problemos pagal hierarchinius lygius, personalo tarnybų specialistų rengimo problemos.

Penktosios dalies straipsnis skirtas viešosioms programoms ir projektams vertinti. Jame apibrėžiamos specifinės vertinimo metodologijos charakteristikos, vertinimo rūšys, techninio įgyvendinimo, politinės paramos, ekonominių ir finansinių galimybių bei administracinio veiksmingumo kriterijai, nagrinėjami įvairių programų vertinimo modeliai.

Šioje dalyje tiriamos problemos svarbios teoriniu ir praktiniu požiūriu. Mano manymu, vis dėlto reikėtų atsakyti žodžių „optimizavimo galimybės“ ir pakeisti juos žodžiais „plėtros galimybės“, nes optimizavimo, ypač viešųjų institucijų veiklos optimizavimo, problema, yra itin sudėtinga ir čia net nesuformuluota.

Trečioje dalyje – savivaldos plėtros aspektai – išskirtos penkios temos: vietos savivalda Lietuvos Respublikoje 1990-2000 m. (doc. G. Žilinskas), tolydžios plėtros užtikrinimas miestų ir regionų raidos strategijoje (doc. R. Čiegis), regionų plėtra ir verslo savivalda (doc. V. Šiliekis), miestų energetikos savivaldos plėtra (doc. R. Pareigis, dr. D. Štreimikienė), savivaldybių biudžetai: formavimas ir perspektyvos (doc. G. Gipienė).

Pirmosios temos straipsnyje apžvelgta nauja vietos savivaldos institucijų sistema, jos funkcijos ir savivaldos principai, nagrinėjama vietos savivaldos institucijų pokyčių prognozė ir problemos.

Antrosios temos straipsnyje tiriami urbanizacijos procesai ir jų poveikis aplinkai, urbanistiniai ekonominės plėtros klausimai, apžvelgiami administraciniai teisiniai aplinkosaugos modeliai, apibrė-

žiama tolydaus miesto samprata, bendruomenės vaidmuo šiuolaikiško miesto kūrimo procese.

Trečiosios temos straipsnyje rutuliuojama regioninės plėtros struktūrinio modelio parinkimo problema, nagrinėjami tos plėtros tikslai, plėtros strategijų ir programų rengimo problema, verslo savivaldos problemos.

Ketvirtosios temos straipsnis skirtas pagrindiniams energetikos ūkio reformos bruožams, šilumos ūkio politikai, savivaldos vaidmeniui energetiniame ūkyje.

Penktosios temos straipsnyje tiriamos savivaldos viešumo ir ekonominio savarankiškumo problemos, savivaldybių biudžeto formavimo prielaidos, savivaldybių biudžetų asignavimai, biudžeto sandaros reforma.

Pagrindinis šios dalies trūkumas – mažai dėmesio skiriama administravimo aspektams. Pateikta medžiaga yra gana reikšminga ir verta dėmesio.

Ketvirtoje dalyje – viešojo administravimo perspektyvos – išskirtos keturios temos: viešojo administravimo tobulinimo prioritetai (prof. B. Melnikas), viešasis administravimas ir piliečių dalyvavimas demokratiname valdyme (doc. A. Raipa, doktorantas V. Smalskys), biurokratija demokratinėje poliarchijoje – naujos tendencijos (doc. A. Vilpišauskas).

Pirmosios temos straipsnyje nagrinėjami bendrieji valdymo sistemų efektyvumo prioritetai, valdymo efektyvumo didinimo prioritetai viešajame sektoriuje. Ypač daug dėmesio skiriama viešojo administravimo efektyvumui didinti liberalios ir socialiai orientuotos rinkos plėtros sąlygomis. Ši monografijos dalis pasižymi aukštu teoriniu lygiu, plačiu sisteminiu požiūriu į problemas, apmąstytais pasiūlymais.

Antroji tema aprėpia viešąjį administravimą demokratinėse vertybių kontekste, demokratijos ir efektyvaus administravimo suderinimo klausimus, piliečių dalyvavimo priimančią ir įgyvendinančią valdymo sprendimų problemas.

Trečiosios temos straipsnyje nagrinėjamos viešojo administravimo plėtros tendencijos remiantis pasauline viešojo administravimo patirtimi.

Ketvirtosios temos straipsnyje aptariama, kokia turėtų būti valstybės valdymo struktūra, funkcijos bei formos, nagrinėjami politikų ir administratorių santykiai bei kiti klausimai.

Recenzento nuomonė, be abejo, yra subjektyvi. Tačiau, manau, monografija paskatins aktyviau diskutuoti dėl viešojo sektoriaus institucijų veiklos efektyvumo vertinimo teorinių ir praktinių aspektų.